JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

ELEANOR SHARPSTON

17 päivänä tammikuuta 2008 [1]

1. Tässä Saksan Bundesgerichtshofin esittämässä ennakkoratkaisupyynnössä (liittovaltion tuomioistuin) yhteisöjen tuomioistuimelta on pyydetty neuvoa tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY [2] (jäljempänä tekijänoikeusdirektiivi tai direktiivi) 4 artiklan 1 kohdan tulkinnassa.

2. Tämä asia koskee huonekaluja, joita ei asianomaisena aikana suojattu tekijänoikeudella jäsenvaltiossa, jossa ne valmistettiin ja jossa Peek & Cloppenburg KG (jäljempänä Peek & Cloppenburg) ne hankki, mutta niitä suojattiin tällä tavoin jäsenvaltiossa, jossa Peek & Cloppenburg antoi ne tilapäiseen käyttöön yleisön lepoalueilla myymälässään ja piti niitä esillä toisen myymälän näyteikkunassa. Yhteisöjen tuomioistuimelta tiedustellaan, merkitseekö tällainen huonekalujen käyttö tekijänoikeusdirektiivin 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua ”levitystä yleisölle myymällä tai muutoin”. Jos näin on, yhteisöjen tuomioistuimelta tiedustellaan, onko kyseisen levitysoikeuden käyttö esillä olevan asian olosuhteissa EY 28 artiklan mukaista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Tekijänoikeusdirektiivi

3. Tekijänoikeusdirektiivillä pyritään sen nimen mukaisesti yhdenmukaistamaan tekijänoikeuden ja lähioikeuksien [3] tiettyjä piirteitä, mukaan lukien oikeus antaa lupa näillä

1 – Alkuperäinen kieli: englanti.

2 – EYVL L 167, s. 10.

3 – Yhteisön oikeudessa tekijänoikeus (droit d’auteur) kattaa kirjailijoille, säveltäjille, taiteilijoille jne. myönnetyt yksinoikeudet, kun taas lähioikeudet (droits voisins) kattavat esittäjille (muusikot, näyttelijät jne.) ja yrittäjille (kustantajat, elokuvatuottajat jne.) myönnetyt analogiset oikeudet.

oikeuksilla suojattujen teosten tai teosten kopioiden levitykseen yleisölle.

4. Direktiivin johdanto-osassa on seuraavat perustelukappaleet:

”(3) Ehdotettu yhdenmukaistaminen edistää sisämarkkinoiden neljän vapauden toteuttamista ja liittyy erityisesti niiden oikeudellisten perusperiaatteiden noudattamiseen, jotka koskevat omaisuutta, henkinen omaisuus mukaan lukien, sekä ilmaisunvapautta ja yleistä etua.

(4) Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien oikeudellisten puitteiden yhdenmukaistaminen lisää oikeusvarmuutta ja täyttää henkisen omaisuuden korkeatasoisen suojan vaatimukset sekä edistää siten merkittäviä investointeja luovuuteen ja innovaatioon – –

– –

(9) Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien yhdenmukaistamisen on perustuttava suojan korkeaan tasoon, koska nämä oikeudet ovat ratkaisevan tärkeitä henkisen luomistyön kannalta. Niiden suojaaminen auttaa varmistamaan luovuuden ylläpitämisen ja kehittymisen niin tekijöiden, esittäjien, tuottajien, kuluttajien, kulttuurin, teollisuuden kuin suuren yleisön etujen mukaisesti. Tämän vuoksi henkisen omaisuuden tunnustetaan olevan erottamaton osa omaisuuden käsitettä.

(10) Voidakseen jatkaa luovaa ja taiteellista työtään tekijöiden tai esittäjien on saatava asianmukainen korvaus työnsä käyttämisestä, kuten myös tuottajien voidakseen rahoittaa tällaista työtä. Tuotteiden kuten äänitteiden, elokuvien tai multimediatuotteiden sekä esimerkiksi tilauspalvelujen kaltaisten palvelujen tuottamiseen vaadittavat investoinnit ovat merkittäviä. Henkistä omaisuutta koskevien oikeuksien riittävä oikeudellinen suoja on tarpeen, jotta tämän korvauksen saatavuus voidaan taata ja mahdollistaa näille investoinneille riittävä tuotto.

(11) Täsmällinen ja tehokas järjestelmä tekijänoikeuden ja lähioikeuksien suojaamiseksi on yksi tärkeimmistä keinoista varmistaa, että eurooppalaisella kulttuuria luovalla toiminnalla ja kulttuurituotannolla on käytettävissä tarpeelliset voimavarat, ja taata, että teosten tekijät ja esittäjät voivat toimia riippumattomina ja arvonsa mukaisesti.

– –

(15) Maailman henkisen omaisuuden järjestön (WIPO) piirissä joulukuussa 1996 järjestetty diplomaattikokous hyväksyi kaksi uutta sopimusta, WIPOn tekijänoikeussopimuksen ja WIPOn esitys- ja äänitesopimuksen, joista ensin mainittu koskee tekijöiden ja jälkimmäinen esittävien taiteilijoiden ja äänitetuottajien suojaa. Näillä sopimuksilla saatetaan tekijänoikeuden ja lähioikeuksien kansainvälistä suojaa merkittävästi ajan tasalle myös niin kutsutun digitaalisen asialistan osalta ja parannetaan keinoja torjua piratismia maailmanlaajuisesti. Yhteisö ja jäsenvaltioiden enemmistö ovat jo allekirjoittaneet nämä sopimukset, ja ne ovat ryhtyneet toimenpiteisiin sopimusten ratifioimiseksi. Tämän direktiivin avulla edistetään myös eräiden uusien kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpanoa.

– –

(21) Tässä direktiivissä olisi määriteltävä kappaleen valmistamista koskevan oikeuden kattamien toimien ala eri edunsaajien osalta. Tämä olisi tehtävä sopusoinnussa yhteisön säännöstön kanssa. Nämä toimet on tarpeen määritellä laajasti oikeusvarmuuden takaamiseksi sisämarkkinoilla.

– –

(23) Tällä direktiivillä olisi edelleen yhdenmukaistettava tekijän oikeutta välittää teoksia yleisölle. Tämä oikeus tulisi ymmärtää laajasti siten, että se koskee kaikenlaista välittämistä yleisölle, joka ei ole läsnä paikassa, josta välittäminen saa alkunsa. Tämän oikeuden olisi katettava kaikenlainen teoksen siirto ja edelleen siirto yleisölle sekä langallisesti että langattomasti, mukaan lukien yleisradiointi. Tämän oikeuden ei olisi koskettava muita toimia.

– –

(28) Tämän direktiivin mukaiseen tekijänoikeuden suojaan sisältyy yksinoikeus valvoa aineelliseen tuotteeseen sisällytetyn teoksen levitystä. Yhteisössä tapahtuva teoksen alkuperäiskappaleen tai sen jäljennösten ensimmäinen myynti, jonka oikeudenhaltija itse suorittaa tai joka suoritetaan hänen suostumuksellaan, johtaa sen oikeuden sammumiseen, joka mahdollistaa yhteisössä tapahtuvan kohteen jälleenmyyntivalvonnan. Tämän oikeuden ei olisi sammuttava teoksen alkuperäiskappaleen

tai sen jäljennösten yhteisön ulkopuolella tapahtuneen myynnin vuoksi, jonka oikeudenhaltija itse suorittaa tai joka suoritetaan hänen suostumuksellaan. Tekijöiden vuokraus- ja lainausoikeuksista on säädetty direktiivissä 92/100/ETY. Tässä direktiivissä säädetty levitysoikeus ei rajoita mainitun direktiivin I luvussa olevia säännöksiä vuokraus- ja lainausoikeuksista.

– –

(60) Tässä direktiivissä säädetty suoja ei saisi vaikuttaa muiden alojen kansalliseen tai yhteisön lainsäädäntöön, joka koskee esimerkiksi teollisoikeuksia, tietosuojaa, ehdollista pääsyä, julkisten asiakirjojen saatavuutta sekä tiedotusvälineiden käytön kronologiaa ja jolla saattaa olla vaikutusta tekijänoikeuden ja lähioikeuksien oikeudelliseen suojaan.”

5. Direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että tekijöillä on yksinoikeus sallia tai kieltää teostensa alkuperäiskappaleiden ja niiden kopioiden levitys yleisölle missä muodossa tahansa myymällä tai muutoin.

2. Levitysoikeus ei sammu yhteisössä teoksen alkuperäiskappaleen tai sen kopioiden osalta, paitsi kun on kyseessä yhteisössä tapahtuva kohteen ensimmäinen myynti tai muu omistusoikeuden siirto, jonka oikeudenhaltija suorittaa itse tai joka suoritetaan hänen suostumuksellaan.”

6. Direktiivin 9 artiklassa säädetään, että tämän direktiivin säännökset eivät vaikuta säännöksiin, jotka koskevat erityisesti malleja. Historiallisesti joissakin jäsenvaltioissa tällaiset oikeudet sisältyivät tekijänoikeuden soveltamisalaan, joissakin niitä suojattiin nimenomaisella kansallisella lainsäädännöllä ja joissakin niitä ei suojattu lainkaan. [4]

4 – Kansainvälisellä tasolla kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta 9.9.1886 tehdyssä Bernin yleissopimuksessa sallittiin sopimuspuolten ”määrätä sovelletun taiteen teoksia sekä teollista muotoilua ja teollisia malleja koskevien lakiensa soveltamisalan samoin kuin näiden teosten, muotoilun tuotteiden ja mallien suojaamisen edellytykset”: 2 artiklan 7 kappale. Yhteisön tasolla mallien oikeudellisesta suojasta 13.10.1998 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 98/71/EY (EYVL L 289, s. 28) yhdenmukaistettiin osittain mallioikeudet.

Kansainväliset yleissopimukset

7. Tekijänoikeusdirektiivin 4 artiklan 1 kohta vastaa WIPOn [5] tekijänoikeussopimuksen [6] 6 artiklan 1 kohtaa. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisön johdetun oikeuden säännöksiä on tulkittava niin pitkälti kuin mahdollista yhteisön tekemien kansainvälisten sopimusten mukaisesti. [7]

8. WIPOn tekijänoikeussopimus tuli voimaan 6.12.2001. Vaikka yhteisö on allekirjoittanut sopimuksen, se ei ole vielä ratifioinut sitä. [8] Kyseisellä sopimuksella on kuitenkin merkitystä tulkittaessa tekijänoikeusdirektiiviä, koska direktiivin johdanto-osan 15 perustelukappaleessa todetaan, että direktiivin avulla ”edistetään – – eräiden uusien kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpanoa”, jotka perustuvat WIPOn tekijänoikeussopimukseen.

9. WIPOn tekijänoikeussopimuksen 6 artikla, jonka otsikko on Levitysoikeus, kuuluu seuraavasti:

”1. Kirjallisten ja taiteellisten teosten tekijöillä on yksinoikeus sallia alkuperäisten teostensa ja niiden kopioiden saattaminen yleisön saataville myymällä tai luovuttamalla omistusoikeus muulla tavoin.

2. Mikään tässä sopimuksessa ei vaikuta sopimuspuolten vapauteen päättää mahdollisista edellytyksistä, joiden vallitessa 1 kappaleessa mainittu oikeus raukeaa, kun alkuperäinen teos tai sen kopio tekijän luvalla ensimmäisen kerran myydään tai sen omistusoikeus luovutetaan muulla tavoin.”

Kansallinen lainsäädäntö

10. Tekijänoikeusdirektiivin 4 artikla on pantu Saksassa täytäntöön Urheberrechtsgesetzin (jäljempänä tekijänoikeuslaki tai UrhG) 15 ja 17 §:llä. [9]

5 – World Intellectual Property Organisation eli Maailman henkisen omaisuuden järjestö.

6 – Tehtiin Genevessä 20.12.1996.

7 – Asia C-61/94, komissio v. Saksa, tuomio 10.9.1996 (Kok. 1996, s. I-3989, 52 kohta).

8 – Näyttää siltä, että yhteisön ratifiointi suoritetaan vasta, kun tekijänoikeusdirektiivin täytäntöönpanon jälkeen kaikki jäsenvaltiot ovat ratifioineet WIPOn tekijänoikeussopimuksen. Yhteisö ja sen silloiset jäsenvaltiot ilmaisivat tietyistä tekijänoikeuteen ja lähioikeuksiin liittyvistä kysymyksistä Genevessä 2.–20.12.1996 pidetyn diplomaattikonferenssin päätteeksi aikomuksensa toimittaa ratifiointiasiakirjansa samanaikaisesti. Ks. M. Ficsor, *The Law of Copyright and the Internet* (2002), s. 68, 2.41 kohta.

9 – 9.9.1965 annettu laki (BGBl. I, s. 1273), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna 10.11.2006 annetulla lailla (BGBl. I, s. 2587).

11. Tekijänoikeuslain 15 §:n 1 momentin mukaan tekijän yksinoikeuteen sisältyy 17 §:ssä määritelty levitysoikeus.

12. Tekijänoikeuslain 17 §:n 1 momentissa määritellään levitysoikeus seuraavasti: ”Oikeus tarjota yleisölle tai saattaa vaihdantaan alkuperäiskappale tai sen kopioita.”

Pääasian tausta

13. Seuraava tosiseikkojen kuvaus perustuu ennakkoratkaisupyyntöön, ellei toisin ole mainittu.

14. Cassina SpA (jäljempänä Cassina) on Italiaan sijoittautunut yhtiö, joka valmistaa huonekaluja, joihin kuuluu Charles Edouard Jeanneret’n (Le Corbusier) suunnittelemia huonekaluja. Ennakkoratkaisupyyntö perustuu olettamaan [10] siitä, että Saksan tekijänoikeuden mukaan [11] Cassinalla on yksinoikeus valmistaa ja myydä Le Corbusier’n suunnittelemia huonekaluja sen ja näiden huonekalujen tekijänoikeuden haltijan välisen lisenssisopimuksen nojalla ja että kyseinen oikeus vastaa UrhG:n 17 §:ssä säädettyä levitysoikeutta.

15. Peek & Cloppenburg, joka on Saksaan sijoittautunut kommandiittiyhtiö, myy vaatteita myymälöissä eri puolilla Saksaa. Se on luonut Frankfurt-am-Mainin myymälässänsä asiakkaiden lepoalueita, jotka on sisustettu Le Corbusier’n suunnittelemilla nojatuoleilla ja sohvilla sekä pöydällä. Se on niin ikään asettanut nojatuolin Düsseldorfin myymälänsä näyteikkunaan koristetarkoituksessa.

16. Peek & Cloppenburg sai kyseiset huonekalut Dimensione-nimiseltä italialaisyritykseltä, joka oli valmistanut ne. Cassinan mukaan se, että Italian tekijänoikeuslaki suojaa teosta, edellytti viime aikoihin saakka sitä, että sen taiteellinen arvo oli erotettavissa sen kaupallisesta luonteesta. Tämän seurauksena Le Corbusier’n suunnittelemien huonekalujen kaltaisia teollismalleja ei suojattu tekijänoikeudella. Lakia muutettiin vuonna 2001 mallien oikeudellisesta suojasta annetun direktiivin 98/71 [12] panemiseksi täytän-

10 – Tämän lopullinen varmistaminen on kansallisen tuomioistuimen tehtävänä.

11 – Cassina väittää Peek & Cloppenburgin sitä tämän osalta kiistämättä, että Saksan vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan Le Corbusier’n suunnittelemat huonekalut on suojattu tekijänoikeudella.

12 – Mainittu alaviitteessä 4.

töön siten, että se kattaa teollismallit, jotka ovat luonteeltaan taiteellisia ja luovia. Siirtymäsäännöksessä suljettiin 10 vuodeksi pois mahdollisuus uuteen oikeuteen vetoamiseen sellaista henkilöä vastaan, joka oli ennen lainmuutosta valmistanut ja levittänyt laillisesti teosta, jota oikeus suojaa. [13]

17. Cassina nosti kanteen Peek & Cloppenburgia vastaan Landgerichtissä (alueellinen tuomioistuin) ja vaati vahingonkorvauksia, oikeuden määräystä ja tietoja asianomaisten huonekalujen lähteestä. Landgericht ratkaisi asian Cassinan hyväksi. Peek & Cloppenburgin valitus oikeuskysymyksen osalta on tällä hetkellä Bundesgerichtshofin käsiteltävänä.

18. Bundesgerichtshof toteaa, että (sikäli kuin tosiseikat ovat niin kuin se olettaa) riidan ratkaisu riippuu siitä, loukkasiko Peek & Cloppenburg Cassinan levitysoikeutta, kun se asetti huonekalut myyntitiloihinsa, joihin yleisöllä oli pääsy, sekä myyntitilojensa näyteikkunoihin Saksassa. UrhG:n 17 §:n 1 momenttia on sen mukaan tulkittava tekijänoikeusdirektiivin mukaisesti. Näin ollen kysymys on siitä, merkitsevätkö tällaiset toimet kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua ”levitystä yleisölle myymällä tai muutoin”. Jos tähän kysymykseen vastataan myöntävästi, nousee esiin toinen kysymys siitä, rajoittavatko EY 28 ja EY 30 artikla levitysoikeuden käyttöä, jos tämä voisi muutoin johtaa kansallisten markkinoiden jakamiseen. Jäsenvaltioiden kansallisten markkinoiden jakaminen saattaisi tulla kysymykseen tilanteessa, jossa taide- tai käsityötuotteita, joilla on toiminnallinen tavoite, voitaisiin suojata tekijänoikeudella Saksassa, vaikka niitä voitaisiin valmistaa laillisesti Italiassa.

Menettely yhteisöjen tuomioistuimessa

19. Tätä taustaa vasten Bundesgerichtshof on esittänyt seuraavat kysymykset yhteisöjen tuomioistuimelle ennakkoratkaisua varten:

”1. a) Onko kyseessä [tekijänoikeusdirektiivin] 4 artiklan 1 kohdan mukainen levitys yleisölle missä muodossa tahansa paitsi myymällä, kun kolmannet osapuolet saavat käyttää tekijänoikeudella suojattuja teosten

13 – On todettava, että Cassina riitauttaa Italian lainsäädännön yhteensoveltuvuuden yhteisön oikeuden kanssa (ja jopa Italian perustuslain kanssa). Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin on kuitenkin esittänyt kysymyksensä siltä pohjalta, että asianomaiset huonekalut valmistettiin ja hankittiin laillisesti Italiassa, ja Cassinan tiivistelmä Italian lainsäädännöstä vaikuttaa selittävän, miten tämä tapahtui.

kappaleita ilman, että tällaisten kappaleiden käyttöön luovuttamiseen liittyy määräysvallan tosiasiallinen luovutus?

b) Onko kyseessä [tekijänoikeus]direktiivin 4 artiklan 1 kohdan mukainen levitys myös silloin, kun tekijänoikeudella suojattujen teosten kappaleet ovat julkisesti esillä ilman, että kolmansille osapuolille annetaan mahdollisuutta käyttää sellaisia kappaleita?

2. Jos edeltäviin kysymyksiin vastataan myöntävästi:

Voiko tavaroiden vapaan liikkuvuuden suoja estää levitysoikeuden käyttämisen edellä mainituissa tapauksissa, kun esille tuoduilla kappaleilla ei ole tekijänoikeudellista suojaa siinä jäsenvaltiossa, jossa ne on valmistettu ja saatettu markkinoille?”

20. Cassina, Peek & Cloppenburg, Puolan hallitus ja komissio ovat esittäneet kirjallisia huomautuksia, ja ne olivat kaikki Puolan hallitusta lukuun ottamatta edustettuina suullisessa käsittelyssä.

Asian tarkastelu

Kysymys 1. a)

21. Ensimmäisen kysymyksensä ensimmäisellä osalla ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko kyseessä tekijänoikeusdirektiivin 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu levitys yleisölle, kun kolmannet osapuolet saavat käyttää tekijänoikeudella suojattuja huonekaluja [14] tilapäisesti ja kun kyseisillä kolmansilla osapuolilla ei ole määräysvaltaa niihin.

22. Tämä kysymys viittaa huonekaluihin, jotka on annettu yleisön käyttöön tavaratalon lepoalueilla mutta jotka eivät ole myytävinä.

23. Cassina ja Puolan hallitus katsovat, että ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen ensimmäiseen kysymykseen on vastattava myöntävästi. Peek & Cloppenburg ja komissio ovat päinvastaista mieltä.

14 – Mielestäni olisi parempi, jos vastaukset esitettyihin kysymyksiin muotoiltaisiin niiden nimenomaisessa asiayhteydessä. Yleisempiä vastauksia annettaessa on olemassa vaara siitä, että ne määrittävät sellaisten riitojen lopputuloksen, jotka nousevat esiin eri tilanteissa, joissa muilla tekijöillä, joista ei ole keskusteltu yhteisöjen tuomioistuimessa esillä olevassa asiassa, on merkitystä. Olen näin ollen muotoillut kysymykset uudelleen suppeammin kuin ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin.

24. Cassina ja Puolan hallitus toteavat seuraavaa.

25. Ensinnäkin 4 artiklan 1 kohta (”*missä* muodossa *tahansa* myymällä *tai muutoin* tapahtuva levitys” [15]) on niiden mukaan laajasti muotoiltu. Lisäksi direktiivin tavoitteet edellyttävät niiden mukaan laajaa tulkintaa. Sen johdanto-osan perustelukappaleet osoittavat, että sillä pyritään antamaan laajaa suojaa oikeudenhaltijoille, [16] varmistamaan, että nämä saavat asianmukaisen korvauksen, [17] ja edistämään oikeusvarmuutta. [18]

26. Toiseksi tällainen tulkinta olisi yhdenmukainen sen levitysoikeuden laajan käsitteen kanssa, jota käytettiin muissa tekijänoikeussäädöksissä ennen tekijänoikeusdirektiiviä, joihin kuuluvat esimerkiksi vuokraus- ja lainausoikeuksia, [19] tietokoneohjelmien oikeudellista suojaa [20] ja tietokantojen oikeudellista suojaa [21] koskevat direktiivit.

27. Yhteisöjen tuomioistuin on kolmanneksi tulkinnut tietyissä tapauksissa ”levitystä” laajasti. [22]

28. Lopuksi suppea tulkinta olisi ristiriidassa neuvoston asetuksen N:o 1383/2003, [23] joka koskee tulliviranomaisten velvollisuuksia väärennettyjen tavaroiden osalta, kanssa. Vaikka kyseistä asetusta sovelletaan tavaroihin, jotka ovat peräisin EU:n ulkopuolisista maista, sitä heikennettäisiin, jos ”levitystä” suppeasti tulkitsemalla laittomasti valmistettuja tavaroita (jotka määritellään kopioiksi, jotka on tehty ilman oikeudenhaltijan suostumusta), jotka ovat peräisin kolmansista maista, ei voitaisi luovuttaa vapaaseen liikkeeseen tai uudelleenviedä, kun taas muista jäsenvaltioista peräisin olevia laittomasti valmistettuja tavaroita voitaisiin tuoda maahan ilman seuraamuksia.

15 – Kursiivi lisätty.

16 – Ks. johdanto-osan 9 ja 11 perustelukappale.

17 – Ks. johdanto-osan 10 ja 11 perustelukappale.

18 – Ks. johdanto-osan 21 ja 23 perustelukappale.

19 – Vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla 19.11.1992 annettu neuvoston direktiivi 92/100/ETY (EYVL L 346, s. 61).

20 – Tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta 14.5.1991 annettu neuvoston direktiivi 91/250/ETY (EYVL L 122, s. 42).

21 – Tietokantojen oikeudellisesta suojasta 11.3.1996 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/9/EY (EYVL L 77, s. 20).

22 – Asia 158/86, Warner Brothers, tuomio 17.5.1988 (Kok. 1988, s. 2605, Kok. Ep. IX, s. 471); asia C-200/96, Metronome Musik, tuomio 28.4.1998 (Kok. 1998, s. I-1953) ja asia C-61/97, Foreningen af danske Videogramdistributører, tuomio 22.9.1998 (Kok. 1998, s. I-5171).

23 – Tulliviranomaisten toimenpiteistä epäiltäessä tavaroiden loukkaavan tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia sekä tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tavaroiden suhteen toteutettavista toimenpiteistä 22.7.2003 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1383/2003 (EUVL L 196, s. 7).

29. Nämä väitteet eivät vakuuta minua.

30. Kuten yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa SGAE antamassaan tuomiossa, yhteisön oikeuden säännöksiä ja määräyksiä on tulkittava niin pitkälti kuin mahdollista kansainvälisen oikeuden mukaisesti erityisesti silloin, kun yhteisön oikeussääntöjen tarkoituksena on nimenomaan panna täytäntöön yhteisön tekemä kansainvälinen sopimus. [24] Kuten tekijänoikeusdirektiivin johdanto-osan 15 perustelukappaleesta ilmenee, direktiivin tarkoituksena on tiettyjen WIPOn tekijänoikeussopimukseen perustuvien kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpano. WIPOn tekijänoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdassa viitataan levitysoikeuteen, joka on sen mukaan oikeus sallia alkuperäisten teosten ja niiden kopioiden saattaminen yleisön saataville ”myymällä tai luovuttamalla omistusoikeus muulla tavoin”. Olen samaa mieltä Peek & Cloppenburgin ja komission kanssa siitä, että kyseinen sanamuoto on yksiselitteinen eikä se selvästi kata antamista tilapäiseen käyttöön.

31. Tekijänoikeusdirektiivin systematiikka ja erityisesti sen 4 artikla kokonaisuutena tarkasteltuna tukee tätä tulkintaa, kuten komissio esittää. Kyseisen 4 artiklan 2 kohdassa määritellään levitysoikeuden sammuminen seuraavasti: ”ensimmäinen myynti tai muu omistusoikeuden siirto”. On otaksuttavissa, että sammumisen laajuus on määritettävä teoin, jotka ovat yleisesti ottaen samankaltaisia kuin levityksen muodostavat teot. Tätä lähestymistapaa tukee vielä enemmän direktiivin johdanto-osan 28 perustelukappaleen sanamuoto.

32. En ole vakuuttunut siitä, että muista Cassinan mainitsemista direktiiveistä on apua. On totta, että tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta ja tietokantojen oikeudellisesta suojasta annetut direktiivit viittaavat kumpikin ”levitykseen yleisölle missä muodossa tahansa” [25] määritellessään oikeudenhaltijan yksinoikeuden. Koska itse ”levitystä yleisölle” ei kuitenkaan ole määritelty, tämä väite näyttää minusta kiertävän kehää. Samalla tavoin vuokraus- ja lainausoikeuksista annetussa direktiivissä viitataan yksinkertaisesti ”yksinoikeuteen saattaa myymällä tai muilla tavoin yleisön saataville [tiettyjä] kohteita, mukaan lukien niiden kopiot”. [26] Myöskään tämä ei vaikuta vievän asiaa eteenpäin.

33. On toki niin, että tekijänoikeusdirektiivillä pyritään mahdollistamaan henkisen omaisuuden korkeatasoinen suoja. [27] Mielestäni asioita kuitenkin yksinkertaistettaisiin liikaa, jos oletettaisiin, että mikä tahansa

24 – Asia C-306/05, tuomio 7.12.2006 (Kok. 2006, s. I-11519, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Ks. myös edellä alaviitteessä 7 mainittu asia komissio v. Saksa, tuomion 52 kohta.

25 – Edellisen 4 artiklan c kohta ja jälkimmäisen 5 artiklan c kohta.

26 – 9 artiklan 1 kohta.

27 – Ks. johdanto-osan 4, 9 ja 11 perustelukappale.

epäselvyys käsitteen ”levitys yleisölle” soveltamisalassa olisi automaattisesti ratkaistava oikeudenhaltijan eduksi. Tämä pätee sitäkin suuremmalla syyllä, kun esillä olevan asian tavoin tällainen tulkinta olisi vastoin sekä WIPOn tekijänoikeussopimuksen, jolla (kuten olen todennut) on merkitystä tulkittaessa tekijänoikeusdirektiiviä, nimenomaista sanamuotoa että tavaroiden vapaata liikkuvuutta. On pidettävä mielessä, että direktiivillä pyritään niin ikään panemaan täytäntöön sisämarkkinoiden neljä vapautta. [28]

34. Vaikka kansallinen tuomioistuin on esittänyt nimenomaisen kysymyksen tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevista säännöistä, tämä kysymys esitetään ainoastaan siinä tapauksessa, että ensimmäisiin kysymyksiin vastataan myöntävästi. Katson kuitenkin, että kyseisillä säännöillä voi olla merkitystä analyysin aikaisemmassa vaiheessa eli määritettäessä, *pitäisikö* ensimmäisiin kysymyksiin vastata tällä tavoin. Kuten komissio huomauttaa, EY 28 ja EY 30 artiklalla on merkitystä, jotta päädytään tekijänoikeusdirektiivin 4 artiklan 1 kohdan asianmukaiseen tulkintaan esillä olevan kaltaisissa tapauksissa, jotka koskevat yhdessä jäsenvaltiossa muttei toisessa tekijänoikeudella suojatun teoksen kopiointia, kun tekijän kyky estää tämän kopion käyttö voi vaikuttaa yhteisön sisäiseen kauppaan. Totean tässä asiayhteydessä, että ennen direktiiviä 98/71 [29] mallien oikeudellista suojaa ei ollut yhdenmukaistettu [30] ja että esillä olevassa asiassa ennakkoratkaisupyyntö perustuu olettamaan siitä, että Peek & Cloppenburgin hankkiessa huonekalut niitä ei suojattu tekijänoikeudella eikä malleina.

35. Direktiivin 4 artiklan 1 kohdan tulkinta siten, että ”levitys yleisölle” kattaa sen, että suojattuja esineitä annetaan tilapäiseen käyttöön niin, että oikeudenhaltija voi estää tällaisen käytön, voisi rajoittaa tavaroiden vapaata liikkuvuutta. EY 30 artiklassa määrätään, että tällainen rajoitus voi olla oikeutettavissa muun muassa teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemisella. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tähän perustuva poikkeaminen on kuitenkin sallittua ainoastaan, jos se on perusteltua sellaisten oikeuksien suojaamiseksi, jotka ovat osa kyseisen omaisuuden ydinsisältöä. [31]

36. Cassinan ja Puolan hallituksen puoltaman kaltainen direktiivin 4 artiklan 1 kohdan laaja tulkinta on näin ollen EY 30 artiklan mukainen ainoastaan, jos tällä tavoin tulkitussa 4 artiklan 1 kohdassa myönnetyn levi-

28 – Ks. johdanto-osan 3 perustelukappale.

29 – Mainittu alaviitteessä 4.

30 – Ks. 6 kohta ja edellä alaviite 4.

31 – Ks. esim. edellä alaviitteessä 22 mainittu asia Foreningen af danske Videogramdistributører, tuomion 13 kohta.

tysoikeuden käyttö suojaa tekijänoikeuden ydinsisältöä. Kuten komissio toteaa, yhteisöjen tuomioistuin on arvioidessaan niiden poikkeusten laillisuutta, jotka koskevat tavaroiden vapaata liikkuvuutta ja jotka perustuvat tekijänoikeuden suojaan, keskittynyt siihen, onko väitetysti loukkaava teko luonteeltaan kaupallinen teko, joka luo tuloja, jotka oikeudenhaltijalta evätään. Tekijänoikeutta väitetysti loukkaava teko esillä olevan kaltaisissa tapauksissa on puolestaan selvästi luonteeltaan hyvin erilainen. Mielestäni ei ole lainkaan ilmeistä, että se, että oikeudenhaltijan sallitaan tällaisessa tilanteessa estää henkilöä, joka on laillisesti ostanut suojatut tavarat toisessa jäsenvaltiossa, antamasta niitä yleisön tilapäiseen käyttöön, suojaa tekijänoikeuden ydinsisällön muodostavat oikeudet.

37. En myöskään hyväksy Cassinan yleisempää väitettä siitä, että koska yhteisöjen tuomioistuin on tulkinnut levitysoikeuden käsitettä laajasti tietyissä tekijänoikeutta koskevissa tapauksissa, sitä pitäisi tulkita tällä tavoin direktiivin 4 artiklan 1 kohdan yhteydessä. Niistä kolmesta tapauksesta, jotka Cassina mainitsee tämän väitteen tueksi,[32] Warner Brothers ja Metronome Musik koskivat sellaisen kansallisen ja yhteisön lainsäädännön yhteensoveltuvuutta EY 30 artiklan kanssa,[33] joista edellisessä annettiin (muun muassa) sävellys- tai elokuvateoksen tekijälle tai tuottajalle yksinoikeus sallia tällaisten teosten äänitysten vuokraus. Kysymys oli erityisesti siitä, oliko tällainen oikeus ristiriidassa sen yleisperiaatteen kanssa, jonka mukaan oikeudenhaltijan levitysoikeus sammuu ensimmäisen myynnin yhteydessä. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että kun otetaan huomioon merkityksellisten markkinoiden erityisluonne, näin ei tapahtunut. En ymmärrä, miten yhteisöjen tuomioistuimen analyysi kyseisessä tapauksessa auttaa käsitteen ”levitys yleisölle” määrittelyssä täysin erilaisessa asiayhteydessä. Foreningen af danske Videogramdistributører koski kysymystä siitä, sammuiko kyseinen yksinomainen vuokrausoikeus koko yhteisössä, kun oikeudenhaltija salli vuokrauksen yhdessä jäsenvaltiossa. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että yksinomaisen vuokrausoikeuden erityisluonteen valossa se ei sammunut. En taaskaan ymmärrä, miten kyseinen päätös auttaa yhteisöjen tuomioistuinta esillä olevassa asiassa.

38. Cassina väittää, että jos yhteisöjen tuomioistuin tulkitsee tekijänoikeusdirektiivin 4 artiklan 1 kohdassa myönnettyä levitysoikeutta suppeammin kuin edellä mainituissa asioissa, jotka koskivat tekijänoikeutta musiikin kaltaisissa aineettomissa teoksissa,

32 – Ks. alaviite 22.

33 – Vuokraus- ja lainausoikeuksista annettu direktiivi, joka mainitaan alaviitteessä 19.

kyseessä ollutta levitysoikeutta, lopputulos olisi se, että aineettomia teoksia suojattaisiin perusteettomasti paremmin kuin aineellisia teoksia. Vaikka näin olisi, en katso, että tämä on hyvä peruste 4 artiklan 1 kohdan laajalle tulkinnalle. Aineettomia teoksia levitetään luonteensa vuoksi eri tavoin kuin aineellisia teoksia. Juuri tämän vuoksi ensin yhteisöjen tuomioistuin oikeuskäytännössään ja sitten yhteisön lainsäätäjä vuokraus- ja lainausoikeuksia koskevassa direktiivissä vahvistivat laajemman tekijänoikeudellisen suojan aineettomille teoksille.

Kysymys 1. b)

39. Minun on lopuksi vaikea ymmärtää Cassinan väitettä, joka perustuu asetukseen N:o 1383/2003. [34] Kuten Cassina myöntää, se koskee yksinomaan tavaroita, jotka on tuotu yhteisön tullialueelle kolmansista maista. Lisäksi esillä olevan asian lähtökohtana on se, että asianomaiset huonekalut eivät olleet piraatteja vaan ne oli valmistettu ja hankittu *laillisesti* Italiassa.

40. Katson näin ollen vastauksena kysymykseen 1. a), että kyseessä ei ole tekijänoikeusdirektiivin 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu levitys yleisölle, kun kolmannet osapuolet saavat käyttää tiettyjä tekijänoikeudella suojattuja huonekaluja tilapäisesti ilman, että kyseisillä kolmansilla osapuolilla on määräysvaltaa niihin.

41. Ensimmäisen kysymyksensä toisella osalla ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee, onko kyseessä tekijänoikeusdirektiivin 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu levitys yleisölle, kun tekijänoikeudella suojattuja huonekaluja [35] pidetään esillä myymälän näyteikkunassa ilman, että yleisö voi käyttää tai hankkia niitä.

42. Mielestäni vastaus tähän kysymykseen seuraa a fortiori vastauksesta, jota olen ehdottanut ensimmäisen kysymyksen ensimmäiseen osaan, edellä mainituista syistä.

34 – Mainittu alaviitteessä 23.

35 – Ks. alaviite 14.

43. Olen näin ollen sitä mieltä, että kyseessä ei ole tekijänoikeusdirektiivin 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu levitys yleisölle, kun tekijänoikeudella suojattuja huonekaluja pidetään esillä myymälän näyteikkunassa ilman, että yleisö voi käyttää tai hankkia niitä.

Kysymys 2

44. Kansallisen tuomioistuimen toinen pääkysymys esitetään ainoastaan siinä tapauksessa, että ensimmäisiin kysymyksiin vastataan myöntävästi, eli siten, että kyseessä on tekijänoikeusdirektiivin 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu levitys yleisölle, kun kolmannet osapuolet saavat käyttää tekijänoikeudella suojattuja huonekaluja tilapäisesti ilman, että kyseisillä kolmansilla osapuolilla on määräysvaltaa niihin, tai kun niitä pidetään esillä myymälän näyteikkunassa ilman, että yleisö voi käyttää tai hankkia niitä. Tässä tapauksessa ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee, estääkö tavaroiden vapaalle liikkuvuudelle annettu suoja sen oikeuden käytön, joka koskee levityksen kieltämistä, jos asianomaisia kappaleita ei ole suojattu tekijänoikeudella jäsenvaltiossa, jossa ne valmistettiin ja saatettiin markkinoille.

45. Mielestäni kumpikaan osa kansallisen tuomioistuimen ensimmäisestä kysymyksestä ei edellytä myöntävää vastausta. Tämän vuoksi en aio ehdottaa vastausta toiseen kysymykseen. Sanon kuitenkin muutaman sanan siitä.

46. Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että kansallinen tuomioistuin on huolestunut siitä, että esillä olevan tapauksen kaltaisessa tapauksessa, joka koskee teoksia, joita suojataan tekijänoikeudella Saksassa, vaikka ne valmistettiin laillisesti Italiassa ilman oikeudenhaltijan suostumusta, direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun yleisölle tapahtuvan levityksen kieltämistä koskevan oikeuden käyttö Saksassa voisi johtaa kansallisten markkinoiden jakamiseen. Tässä tapauksessa kyseisen oikeuden käyttöä, mikä olisi prima facie EY 28 artiklan vastaista, ei voitaisi oikeuttaa EY 30 artiklan perusteella.

47. Cassina ja Puolan hallitus väittävät, että toiseen kysymykseen on vastattava kieltävästi. Peek & Cloppenburg ja komissio ovat päinvastaista mieltä.

48. Cassina väittää, että oikeus kieltää Saksassa Italiassa laillisesti hankittujen huonekalujen käyttö ei sinänsä estä jäsenvaltioiden

välistä kauppaa. Vaikka näin olisi, tämä olisi oikeutettavissa EY 30 artiklalla. On totta, että kyseisellä määräyksellä ei voida oikeuttaa toimenpiteitä, jotka merkitsevät kansallisten markkinoiden keinotekoista jakamista. Tekijän- tai teollisoikeuden haltija ei näin ollen voi vedota siihen vastustaakseen sellaisten tavaroiden maahantuontia, jotka oikeudenhaltija on saattanut laillisesti markkinoille toisessa jäsenvaltiossa tai jotka on saatettu tällä tavoin markkinoille tämän suostumuksella. Cassina toteaa, että näin ei ole tässä tapauksessa, koska se ei suostunut siihen, että huonekalut saatettiin markkinoille Italiassa.

49. Puolan hallitus väittää, että tekijänoikeudellisen suojan laajuutta ei ole yhdenmukaistettu yhteisön tasolla. Kun yhdenmukaistamista ei ole tehty, suojan laajuus määritetään kansallisessa lainsäädännössä.

50. Kumpikaan näistä väitteistä ei minusta vaikuta erityisen hyödylliseltä. Ennakkoratkaisupyyntö yleisesti ja toinen kysymys erityisesti perustuvat lähtökohtaan siitä, että huonekalut valmistettiin laillisesti Italiassa. Cassinan väitteet eivät näin ollen ole relevantteja. Puolan hallituksen väite näyttää minusta olevan virheellinen: vaikka suojan laajuus kuuluisi kansallisen lainsäädännön soveltamisalaan, tämän lainsäädännön pitäisi luonnollisesti olla EY 28 ja EY 30 artiklan mukainen.

51. Komissio väittää, ettei ole mahdollista, että 4 artiklan 1 kohdassa määriteltyä levitysoikeutta pitäisi tulkita siten, että tavaroiden vapaan liikkuvuuden periaate estää kyseisen oikeuden käyttämisen. Se lähtee näin ollen siitä, että toisessa kysymyksessä tiedustellaan, estävätkö EY 28 ja EY 30 artikla *kansallisen lainsäädännön* säännöksen tulkinnan siten, että esillä olevassa asiassa kyseessä olevan kaltaiset teot muodostavat tekijänoikeudella suojatun levityksen.

52. Myös tämä väite vaikuttaa minusta kuitenkin virheelliseltä. Toinen kysymys esitetään nimenomaisesti sillä perusteella, että kyseessä olevat toimet *muodostavat* 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun levityksen. Jos näin on, tällöin väistämättä (koska 4 artikla on pakottava) kansallisella lainsäädännöllä, jolla tämä säännös pannaan täytäntöön, tähdätään samaan. En näin ollen ymmärrä, minkä eron komissio pyrkii tekemään.

53. Tämän analyysin valossa katson, että sekä direktiivin 4 artiklan 1 kohtaa että kansallista lainsäädäntöä, jolla se pannaan täytäntöön, on kohdeltava samoin: jos toinen on perustamissopimuksen tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien sääntöjen vastainen,

toisenkin on oltava. Olen jo selittänyt ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen ensimmäisen osan yhteydessä, miksi EY 28 ja EY 30 artikla edellyttävät mielestäni 4 artiklan 1 kohdassa olevan ”levityksen yleisölle” suppeaa tulkintaa. [36]

54. Toisen ennakkoratkaisukysymyksen analyysi vahvistaa näin ollen mielestäni, että ensimmäiseen kysymykseen ehdottamani vastaus on oikea. Kuten käy implisiittisesti ilmi aikaisemmasta ensimmäisen kysymyksen analyysistäni, hyväksyn yleisesti ottaen Peek & Cloppenburgin [37] väitteet siitä, että 4 artiklan 1 kohdan ”levitys yleisölle” liian laaja tulkinta ei olisi EY 28 artiklassa vahvistetun tavaroiden vapaan liikkuvuuden mukainen eikä se olisi oikeutettavissa EY 30 artiklan perusteella. EY 30 artiklassa sallitaan poikkeus ainoastaan, jos asianomaisen levitysoikeuden käytössä suojataan tekijänoikeuden ydinsisältö. Esillä olevassa asiassa tätä edellytystä ei täytetä: kyseessä olevat toimet eivät koske myyntiä tai jälleenmyyntiä tai mitään vastaavaa liiketoimea, vaan niihin kuuluu (enintään) tilapäinen käyttö tarkoitukseen, johon huonekalut on suunniteltu.

55. Toistan lopuksi, että se, että huonekalut saatettiin ensiksi markkinoille yhteisössä ilman oikeudenhaltijan lupaa, on merkityksetöntä esillä olevan asian asiayhteydessä. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kun ei ole olemassa kansallisten lainsäädäntöjen yhdenmukaistamista koskevia yhteisön säännöksiä, voimassa olevan yhteisön oikeuden mukaan jäsenvaltioiden asiana on säätää, jollei sovellettavien kansainvälisten sopimusten noudattamisesta muuta johdu, kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaa koskevista edellytyksistä ja yksityiskohtaisista säännöistä. [38] Kuten olen todennut, ennen direktiivin 98/71 [39] täytäntöönpanoa mallien oikeudellista suojaa ei ollut yhdenmukaistettu; myöskään Bernin yleissopimus ei edellyttänyt tällaista suojaa. [40] Se, että asianomaisena ajankohtana malleja suojattiin oikeudellisesti eri tavoin Saksassa ja Italiassa, on pelkästään tämän tilanteen seuraus.

36 – Ks. edellä 35 ja 36 kohta.

37 – Toissijaisesti, kun otetaan huomioon sen ehdottama vastaus ensimmäisiin kysymyksiin.

38 – Yhdistetyt asiat C-92/92 ja C-326/92, Phil Collins, tuomio 20.10.1993 (Kok. 1993, s. I-5145, Kok. Ep. XIV, s. I-385, 19 kohta).

39 – Mainittu alaviitteessä 12.

40 – Ks. alaviite 4.

Ratkaisuehdotus

56. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että Bundesgerichtshofin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin vastataan seuraavasti:

Kyseessä ei ole tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu ”levitys yleisölle myymällä tai muutoin”, kun kolmannet osapuolet saavat käyttää tekijänoikeudella suojattuja huonekaluja tilapäisesti ilman, että kyseisillä kolmansilla osapuolilla on määräysvaltaa niihin, tai kun niitä pidetään esillä myymälän näyteikkunassa ilman, että yleisö voi käyttää tai hankkia niitä.